

ΛΑΚΩΝΙΚΟΤΗΤΑ

Περιεχόμενα

1. Λακωνικότητα

Εννοιολογικές διευκρινίσεις

Περιπτώσεις επικοινωνίας όπου απαιτείται ο λακωνικός και αναλυτικός λόγος

Η λακωνικότητα ως έκφραση γλωσσικής επικοινωνίας (ιδιότητες, αποτελέσματα, προϋποθέσεις)

Η λακωνικότητα ως τρόπος σκέψης

Η λακωνικότητα ως τρόπος ζωής

2. Συντόμευση του λόγου

Εννοιολογικές διευκρινίσεις

Ιδιότητες

Αποτελέσματα

Αιτίες

Εννοιολογικές διευκρινίσεις

Ορισμός: Η ικανότητα ενός ατόμου να εκφράζεται με μεστότητα, περιεκτικότητα και συντομία

Συνώνυμα: λόγος λιτός, πυκνός, μεστός, περιεκτικός, επιγραμματικός

Αντώνυμα: φλυαρία, απεραντολογία, βερβαλισμός, πλατειασμός

Συντόμηση του λόγου: Πρόκειται για την αλόγιστη συντόμηση της έκφρασης, άκριτη αφαίρεση των αναγκαίων, χρήση αρκτικόλεξων, συντομογραφιών κλπ.

Είδη γραπτού και προφορικού λόγου στα οποία είναι απαραίτητη η λακωνικότητα	Ο αναλυτικός λόγος είναι απαραίτητος στις εξής περιπτώσεις
• Ορισμοί • Οδηγίες • Ερωτήσεις • Περιλήψεις • ερωτήσεις και απαντήσεις στον προφορικό, κυρίως λόγο • τα κυβερνητικά ανακοινωθέντα, • οι εξαγγελίες της κυβέρνησης, • οι δηλώσεις των πολιτικών ηγετών. • ο πολιτικός λόγος • ο επιστημονικός λόγος • το δελτίο καιρού • η κίνηση στους δρόμους • το ωράριο των καταστημάτων • οι ανακοινώσεις στα αεροδρόμια και στα λιμάνια • οι πληροφορίες για την πολιτιστική κίνηση • οι τίτλοι ειδήσεων • οι προσκλήσεις • οι αγγελίες • οι διαφημίσεις • το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • λύσεις προβλημάτων	• διδασκαλία στην τάξη • συζήτηση στο κοινοβούλιο • κριτική ενός βιβλίου • πολιτικό ή οικονομικό άρθρο μιας εφημερίδας • περιγραφή ενός ιστορικού γεγονότος • δημοσίευση μιας επιστημονικής έρευνας • μια διάλεξη ή μια ανοιχτή συζήτηση στο πανεπιστήμιο • συγγραφή μιας εργασίας (μαθητικής, πανεπιστημιακής διατριβής) • ανοιχτή επιστολή σε ένα περιοδικό • περιγραφές • καταθέσεις, μαρτυρίες Το λιγότερο ή περισσότερο αναλυτικό ή συνθετικό ύφος φανερώνει την πνευματική καλλιέργεια ενός ανθρώπου και τη δυνατότητά του να κατανοεί και να επεξεργάζεται διάφορους τομείς και πεδία γνώσης. Πολλές φορές η έλλειψη ανάλυσης φανερώνει πνευματική ρηχότητα, έλλειψη γλωσσικού πλούτου, άγνοια της κοινωνικής και πολιτιστικής ιστορίας και αδυναμία διαμόρφωσης προσωπικού ύφους.

Η λακωνικότητα ως έκφραση γλωσσικής ικανότητας

Ιδιότητες συνώνυμα	Το άτομο έχει τη δυνατότητα να διατυπώνει με ακρίβεια και σαφήνεια τις σκέψεις, απόψεις, ιδέες του. Η ικανότητα κάποιου να εκφράζεται εύστοχα ,με λιτότητα, Μεστός και πυκνός λόγος Συντελεί/συμβάλλει Στην αποφυγή του πλατειασμού, της περιττολογίας στην οικονομία χρόνου Στη διατύπωση σαφών και απλών αλλά ολοκληρωμένων σκέψεων Δεν επιτρέπει Παρεκβάσεις Περιττές αναλύσεις Ωραιολογίες Την τάση για εκζήτηση, επιτηδευμένο λόγο, ρητορικά σχήματα για εντυπωσιασμό Την κενολογία
Αποτελέσματα	Κατανόηση του λόγου Η αξία του λακωνισμού, έγκειται πρώτα απ' όλα στην κατανόηση του λόγου. Ο μεστός και περιεκτικός λόγος, που γίνεται ευκολότερα κατανοητός, διευκολύνει την επικοινωνία και καλλιεργεί τη συνεργασία
Επικοινωνία	Στις σύνθετες κοινωνίες με τους γρήγορους ρυθμούς εκτύλιξης των γεγονότων, την πληθώρα των μηνυμάτων και τον περιορισμένο χρόνο είναι αναγκαία η σύντομη και ακριβής έκφραση, ώστε τα νοήματα να κατανοούνται εύκολα και γρήγορα.
Εξοικονόμηση χρόνου	
Διαπροσωπικές σχέσεις	Ο άνθρωπος που έχει τη δυνατότητα να εκφράζεται με ακρίβεια αποφεύγει τις αναλύσεις τις περιττολογίες, τις δευτερολογίες και κάνει πιο εύκολη την κατανόηση των λόγων του για το δέκτη. Βοηθά τον συνομιλητή του να κατανοήσει πλήρως το βαθύτερο νόημα των μηνυμάτων του.
Επικοινωνία πνευματικών ανθρώπων με το λαό	Ο σύντομος και περιεκτικός λόγος διευκολύνει την επικοινωνία των πνευματικών ανθρώπων (εκπαιδευτικών, επιστημόνων, καλλιτεχνών...) με το λαό αλλά και με τους συναδέλφους τους ώστε να μεταδίδονται εύκολα οι γνώσεις, οι παιδευτικές αξίες και αρχές και να προωθούνται επιτυχέστερα οι νέες μέθοδοι και η έρευνα.
Εκπαίδευση	Όταν οι εκπαιδευτικοί και οι πνευματικοί άνθρωποι δεν είναι λακωνικοί, δεν έρχονται πιο κοντά στο λαό και δεν γίνονται σαφέστερα αντιληπτοί, χωρίς να επιτελούν με τον τρόπο αυτό την παιδευτική αποστολή που έχουν αναλάβει. Επιπλέον, οι επιστήμονες δεν προωθούν επιτυχέστερα την έρευνά τους και τις νέες μεθόδους, χάνοντας την ουσιαστικότερη επικοινωνία με τους συνεργάτες τους και την διατύπωση εμπειριστατωμένων απόψεων.
Πολιτική	Η ακρίβεια και η μεστότητα του πολιτικού λόγου εξασφαλίζει την κατανόηση των γεγονότων και των πολιτικών εξελίξεων εκ μέρους των πολιτών. Έτσι περιορίζονται φαινόμενα δημαγωγίας και λαϊκισμού. Στον πολιτικό λόγο τέλος, η απουσία του λακωνισμού γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στην σημερινή κοινωνία, μιας και κυριαρχεί σ' αυτόν η γριφώδη

Καλλιέργεια της
λακωνικότητας

και αινιγματική γλώσσα που θολώνει τα πραγματικά γεγονότα και προσιδιάζει στους λόγους λαϊκιστών και δημαγωγών. Ο πολίτης που δεν εμβαθύνει στους λόγους αυτούς, εύκολα πείθεται και διακατέχεται από μια μεγάλη προθυμία υποστήριξης και διάδοσής τους. Ακόμη, χάνεται εντελώς ο διάλογος και εάν υπάρχει σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις αναπτύσσεται με ελάχιστη ακρίβεια, χωρίς να διευκολύνει τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, ενώ ταυτόχρονα, οι πολίτες δεν μπορούν να διατυπώσουν εύστοχα τα αιτήματά τους και δεν μπορούν να διεκδικούν με αξιώσεις τα δικαιώματά τους. Με τα δεδομένα αυτά το δημοκρατικό πολίτευμα δεν προστατεύεται, που σήμερα απειλείται από φαινόμενα ασυνέπειας λόγων-έργων των ηγετών, από έντονη γραφειοκρατία, από λαϊκιστικές τακτικές.

Η ευθύνη και το καθήκον για την μετάδοση του λακωνισμού βαραίνει κατά κύριο λόγο την **παιδεία που παρέχεται από το κράτος** καθώς και **τον κάθε πολίτη** που δεν επιθυμεί να παίρνει στάση παρατηρητή αλλά να συμμετέχει ενεργά στην διαμόρφωση των δεδομένων μέσα στα οποία ζει και εργάζεται. Είναι στο χέρι του καθενός μας να επιλέξει εάν θα υιοθετήσει ή όχι ως τρόπο ζωής τις αξίες του λακωνισμού. Πάντως, κάθε επιλογή έχει και τις αντίστοιχες συνέπειές της.

Η λακωνικότητα ως τρόπος σκέψης

Ο όρος λακωνικότητα υποδηλώνει, επίσης, **πνευματική καλλιέργεια, καλή γνώση της γλώσσας, περιεκτικότητα και ακρίβεια** καθώς **λιτότητα και ουσία στον τρόπο σκέψης**

Δεν μπορεί να υπάρξει λακωνική γλωσσική διατύπωση χωρίς λακωνικό τρόπο σκέψης. **Ο περιεκτικός τρόπος διατύπωσης προϋποθέτει συγκροτημένο τρόπο σκέψης.** Η ικανότητα να εκφράζεται κάποιος εύστοχα και απλά δηλώνει σπουδαία πνευματική καλλιέργεια και καλή γνώση της γλώσσας που χρησιμοποιεί.

Επιχειρήματα

Ο άνθρωπος που εκφράζεται με λακωνικό τρόπο παρουσιάζει **τα επιχειρήματα και τους συλλογισμούς τους** με καθαρότητα, λιτότητα, ακρίβεια και σαφήνεια. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει διαύγεια σκέψης, ικανότητα ταχύτατων επιλογών, αξιολόγηση των καταλληλότερων επιχειρημάτων, ικανότητα πρόβλεψης των αντιδράσεων του συνομιλητή.

Ο άνθρωπος που διαθέτει την ικανότητα της λακωνικότητας εισάγεται κατευθείαν στην ουσία των νοημάτων και λόγω της διαλεκτικής σχέσης λόγου-πνεύματος, **μαθαίνει να σκέφτεται καλύτερα.**

Αποτέλεσμα είναι **η όξυνση της κριτικής ικανότητας, η γόνιμη αμφιβολία, η ορθότερη αμφισβήτηση με προβολή θετικών αντιπροτάσεων** και μια γενικότερη πνευματική εγρήγορση, που είναι ίσως το πιο σημαντικό από όλα.

Χάρη στην πνευματική εγρήγορση το άτομο **επεξεργάζεται και κρίνει το υλικό με το οποίο ασταμάτητα βομβαρδίζεται καθημερινά από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης**, ώστε να διαμορφώνει μια πιο συγκροτημένη εικόνα και άποψη για τα πράγματα χωρίς να μετατρέπεται σε φερέφωνο επιτήδειων, που επιχειρούν συστηματικά την πνευματική υποδούλωση για να κυριαρχήσουν.

Η **όξυνση της αντιληπτικής ικανότητας** του ατόμου το εξωθεί να αναζητά πάντοτε τα **καίρια στοιχεία κάθε ζητήματος** και στη διάκρισή τους από τα λιγότερο ουσιώδη. Το άτομο μαθαίνει, επομένως, να διατρέπει γρήγορα κάθε πληροφορία και κάθε στοιχείο που του παρουσιάζεται εντοπίζοντας και επιλέγοντας τα πιο σημαντικά σημεία.

Η ικανότητα αυτή που **βρίσκει εφαρμογές σε ποικίλες εκφάνσεις της καθημερινότητας**, όπως είναι η ενημέρωση του ατόμου, η προσέγγιση μιας μελέτης ή ενός βιβλίου, αλλά και η παρακολούθηση μιας ομιλίας, προσφέρει στον άνθρωπο τη δυνατότητα να μην εγκλωβίζεται στις επουσιώδεις λεπτομέρειες και να επικεντρώνει την προσοχή του πάντοτε στο πιο σημαντικό, εξοικονομώντας έτσι πολύτιμο χρόνο.

Η λακωνικότητα ως αντίληψη/φιλοσοφία ζωής

«Το λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν»

Ιστορική αναδρομή

Όπως γνωρίζουμε από διάφορα ιστορικά δεδομένα οι Σπαρτιάτες (Λάκωνες) ήταν αυτοί που καθιέρωσαν την σύντομη, μεστή και περιεκτική ομιλία, η οποία **ήταν απόρροια του γενικότερου τρόπου ζωής τους, που υπήρξε από κάθε άποψη λιτός**. Το μέτρο, όμως, ήταν χαρακτηριστικότερο γνώρισμα όλων των αρχαίων Ελλήνων, και στην ζωή τους και στην έκφρασή τους, ενώ είναι αδιαμφισβήτητο στοιχείο ότι η ελληνική γλώσσα ήταν και είναι μια από τις πιο πλούσιες, μεστές, ακριβείς γλώσσες, αφού για κάθε νόημα και συναίσθημα υπάρχει μια ξεχωριστή, ιδιαίτερη και συγκεκριμένη λέξη.

Ο λακωνισμός είναι και αντίληψη ζωής αφού προϋποθέτει **απλότητα χαρακτήρα, έλλειψη επιτήδεσης***, **λιτότητα και ουσία**, τόσο στον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται, όσο και στον τρόπο με τον οποίο ζει. Για τον λόγο αυτό άλλωστε, αρκετοί υποστηρίζουν ότι ο λακωνισμός είναι και αντίληψη ζωής.

*προσποιητό, πλαστό

Πνευματικά χαρακτηριστικά

Η ώριμη, ουσιαστική και μεστή σκέψη των ατόμων που χαρακτηρίζονται από λακωνικότητα χαρακτηρίζει παράλληλα και τις δραστηριότητές τους που διέπονται από έλλειψη υπερβολής και κάθε περιττού στοιχείου.

Η ωριμότητα της σκέψης, η ακρίβεια και η μεστότητα του λόγου διακρίνει άτομα μετριοπαθή, ειλικρινή, με αυτοπειθαρχία, αυτογνωσία

Ηθικά χαρακτηριστικά

Ο λακωνισμός διακρίνει άτομα που εκτιμούν και ασπάζονται ηθικές αρετές όπως η ειλικρίνεια και ο σεβασμός στον άλλον...

Αποτελέσματα

- **Ηθική συμπεριφορά**

Ο λακωνισμός ως μια απλή **και λιτή θεώρηση της ζωής και** των πραγμάτων, εκτός από τρόπο έκφρασης, βοηθά το σύγχρονο άνθρωπο να βγει από σημαντικά αδιέξοδα, στα οποία βρίσκεται. Ο σημερινός άνθρωπος ενδιαφέρεται μόνο για τις υλικές απολαύσεις, το άγριο και ανήλεο κυνήγι του χρήματος, το οποίο πολλές φορές γίνεται εις βάρος των συνανθρώπων μας και έχει χάσει κάθε σοβαρότητα και **επαφή με υψηλές αξίες και αρχές**. Αντίθετα, **η αυτοπειθαρχία και η λιτότητα που εκφράζονται με τον λακωνισμό**, μπορούν να προφυλάξουν τον σύγχρονο άνθρωπο απέναντι στον αμοραλισμό οδηγώντας τον σ' έναν **ειλικρινή διάλογο με τον εαυτό του και τους άλλους, σε μια γνήσια ενδοσκόπηση**, ώστε να είναι σε θέση να πλησιάσει **την αυτογνωσία και να κατακτήσει την ηθική του ελευθερία**.

- **Βελτίωση κοινωνικών σχέσεων**

Τα οφέλη από την εφαρμογή των επιταγών του λακωνισμού δεν περιορίζονται μόνο στο άτομο αλλά και **στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο**, μιας και το κάθε άτομο δεν είναι παρά μια ψηφίδα, ένα πολύ μικρό κομμάτι στο μεγάλο ψηφιδωτό της κοινωνίας. Εδραιώνεται **η κοινωνική**

αλληλεγγύη σε κάθε επίπεδο, στοιχεία που σήμερα σπανίζουν εξαιτίας της άκρως ωφελμιστικής εποχής μας η οποία χαρακτηρίζεται από τον ανταγωνισμό, το μίσος για την επιτυχία του άλλου και την ατομιστική συμπεριφορά.

- **Εθνογνωσία**

Ο λακωνισμός για τους Έλληνες ειδικά, έχει ουσιαστικότερη σημασία. Ως πρώτοι εισηγητές της κορυφαίας αρετής αυτής, που κλείνει μέσα τις τόσες άλλες, **πλησιάζουμε με την εφαρμογή της πιο κοντά στην παράδοσή μας, σεβόμαστε τον σπουδαίο πολιτισμό που αναπτύσσουμε τόσους αιώνες και αναλαμβάνουμε τα ινία του αγώνα για ένα πιο δημιουργικό παρόν**. Στα χρόνια που ζούμε, όπου γνωρίζουν ραγδαία ανάπτυξη και εξάπλωση η ξενομανία και η πολιτιστική διείσδυση από τους ισχυρούς, η άκριτη και δουλική μίμηση και εισβολή ξένων λέξεων, ο λακωνισμός είναι δυνατόν να προβληθεί ως ένα μέσο ανάσχεσης όλων αυτών με παράλληλη σημαντική επαφή με τις ρίζες μας. Έχοντας αυτά στο νου μας οφείλουμε σε διεθνές επίπεδο να στηρίξουμε τον διεθνή διάλογο και την συνεργασία, να πραγματοποιήσουμε μια κοινή προσπάθεια για την εδραίωση ενός κλίματος συναδέλφωσης και παγκόσμιας ειρήνης.

ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ-ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

Εισαγωγή

Σήμερα κυριαρχεί η συντόμευση λόγου, που παρατηρείται όχι μόνο στην επικοινωνία αλλά και στην τέχνη. Στην καθημερινή ζωή, περιοριζόμαστε σε τυπικές, στερεότυπες εκφράσεις. Ζούμε σε μια εποχή ασάφειας, υποβάθμισης του λόγου, άρα και της σκέψης.

Εννοιολογικές διευκρινίσεις

Συντόμευση του λόγου: Οι τυπικές, στερεότυπες εκφράσεις, ο συνθηματοποιημένος λόγος χρήση λέξεων που χάνουν την πολυσημία τους. Ο λόγος περιορίζεται στα στοιχειώδη, συνθηματοποιείται.

Ο λόγος της εποχής μας περιορίζεται στη δήλωση των απολύτως αναγκαίων σχέσεων, στην τυπική έκφραση συναισθημάτων, στις στερεότυπες εκφράσεις, στα συνθήματα κάθε είδους. Ο λόγος είναι αφαιρετικός και ατελής χωρίς, ταυτόχρονα, να είναι δηλωτικός, μεστός και ουσιώδης.

Δεν είναι η ενσυνείδητη σύνοψη απόψεων, αλλά η σκόπιμη ή αθέλητη παραποίηση και κακοποίηση της γλώσσας. Υποβιβάζει την αξία των λέξεων, καταστρέφει τις σημασίες τους, αχρηστεύει τη λειτουργικότητα των εννοιών, απολυτοποιεί και ισοπεδώνει τα νοήματα και τις διαφορές

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Ελλειπτικές προτάσεις
- Συντομογραφίες
- Συνθηματολογικός λόγος
- Χρήση αρκτικόλεξεων

Αρκτικόλεξο ονομάζεται ο σύντομος τρόπος γραφής που παράγεται από τα αρχικά γράμματα ή τις συλλαβές των λέξεων μιας φράσης (συνήθως ονόματα οργανισμών, σωματείων, υπηρεσιών κ.ά.) και γράφεται πάντα με κεφαλαία γράμματα.

Ετυμολογία: Η λέξη αρκτικόλεξο προέρχεται από τις λέξεις αρκτικός (που σημαίνει αυτός που βρίσκεται στην αρχή) και λέξη.

Συνώνυμο: ακρωνύμιο, βραχυγραφία

Αποτελέσματα

Πνευματικά-γλώσσα

- Η **συντόμευση του λόγου**, που για τους αρχαίους Έλληνες ήταν σημαντική αρετή και ένδειξη σοφίας και πνευματικής ωριμότητας (η λακωνικότητα) , στη σύγχρονη εποχή καταδεικνύει **διανοητική ένδεια, συναισθηματική ουδετερότητα, πνευματική ραθυμία και εκφραστική αδυναμία**. Είναι, τελικά, ένδειξη απαιδευσίας, αδιαφορίας, πνευματικής, οκνηρίας.
- Οι λέξεις υποβιβάζονται, αχρηστεύεται η λειτουργικότητα των εννοιών, αποπροσωποποιούνται, **τα νοήματα γίνονται διφορούμενα, ρηχά και επιφανειακά**.
- Ο συντομευμένος λόγος του καιρού μας **ακυρώνει τη σκέψη**, συνεπώς **ακρωτηριάζει και τη γλωσσική πληρότητα**.
- Όταν όμως υποβαθμίζεται ο λόγος, υποβαθμίζεται και η σκέψη, **περιορίζεται η κριτική ικανότητα και η δυνατότητα για αυτογνωσία..**

Επικοινωνία

Η συντόμευση και η απλοποίηση του λόγου περιορίζει **την επικοινωνία, τον αυθορμητισμό, το συναίσθημα, την σκέψη**.

- Η επικοινωνία γίνεται **απρόσωπη, στερεοτυπική, επιδερμική**, η ζωή απογυμνώνεται από το περιεχόμενο και τα νοήματά της.
- **τα αρκτικόλεξα** αποδίδουν ήχους δίχως συγκεκριμένο νόημα και **δυσχεραίνουν την επικοινωνία ιδίως όταν δεν απευθύνονται σε μνημόνους** .
- **αλλοιώνουν τη σημασία των λέξεων** των οποίων το νόημα αποδίδουν, αφού το απογυμνώνουν από κάθε άλλη έννοια που θα συνδεόταν μ' αυτό αν το άφηναν ατόφιο (π.χ. το αρκτικόλεξο Ο.Ε. που σημαίνει Ομάδα Εργασίας δε μεταφέρει το νόημα της από κοινού καταβολής προσπαθειών κάποιας ομάδας, τη συνεργασία κάποιων ανθρώπων, την αλληλεγγύη κλπ. που μεταφέρουν αυτούσιες οι λέξεις 'Ομάδα' και 'Εργασία'.
- η **γλώσσα γίνεται δύσκαμπτη, τυποποιημένη, συνθηματική**, λόγω της ακλισίας των αρκτικόλεξων

Αίτια -παράγοντες δημιουργίας του φαινομένου

- η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, οι ταχύτατοι ρυθμοί εξέλιξης και η μηχανοποίηση της ζωής επέφεραν **την αύξηση της ορολογίας, την κωδικοποίηση, γλώσσας**, την τυποποίηση της σκέψης και της έκφρασης.
- ο **καταιγισμός των μηνυμάτων**, ερεθισμάτων και πληροφοριών που δέχεται ο σύγχρονος άνθρωπος
- Η **γλώσσα των ΜΜΕ**, στην οποία κυριαρχεί η συνθηματολογία
- Η **γλώσσα της διαφήμισης και των πολιτικών συνθημάτων**

- **Η ανάγκη εξοικονόμησης χρόνου** σε μια εποχή με λιγγιάδεις ρυθμούς και πολλές εντάσεις. Στην ανταγωνιστική και άκρως απαιτητική εποχή και κοινωνία μας χρειάζεται να προβούμε σε εξοικονόμηση χώρου, χρόνου, δύναμης και η εκτεταμένη χρήση αρκτικόλεξων βοηθά σ' αυτό. Τα αρκτικόλεξα συντομεύουν και πυκνώνουν το λόγο, γι' αυτό και χρησιμοποιούνται τόσο εκτεταμένα.
- **Η πολυμορφία και η συνθετότητα της ζωής**
  - **Η εκτενής χρήση Η/Υ και διαδικτύου** οδηγεί στη συχνή κωδικοποίηση της γλώσσας και τη χρήση συντομογραφιών. Ο περιορισμένος χώρος στην **κινητή τηλεφωνία** και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (**sms, mail**)
  - Η άγνοια της γλώσσας, **το φτωχό – περιορισμένο λεξιλόγιο**
    - **η δημιουργία συνεχώς νέων οργανισμών, συλλόγων** η ονομασία των οποίων αποδίδεται με αρκτικόλεξα
    - δεν είναι λίγοι αυτοί που, **θεωρώντας ότι δείχνουν τη γνωστική τους επάρκεια**, επιλέγουν αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας
    - **Η έλλειψη ουσιαστικού ενδιαφέροντος για το συνάνθρωπο, η αλλοτρίωση**, η απώλεια εμπιστοσύνης στο διπλανό – σ' όλα τα επίπεδα ζωής – αποκρυσταλλώνεται στην κοινωνία. Το θέμα της γλώσσας, κατά το Γιανναρά, είναι και κοινωνικό. Άρα, αυτή η μορφή της έκφρασης σήμερα αντανακλά τη μορφή της κοινωνίας. Κρίση στις σχέσεις των ανθρώπων, κρίση στην επικοινωνία, κρίση στις αξίες.

Επιλογική σκέψη

Η συντόμευση του λόγου θέτει φραγμό στην επικοινωνία. Περιορίζει τον αυθορμητισμό, παγώνει το συναίσθημα. Απλοποιώντας και συντομεύοντας το λόγο, συντομεύουμε και τη σκέψη. Κατά συνέπεια, και η επικοινωνία γίνεται απρόσωπη, επιδερμική. Όταν η γλώσσα γίνεται μέσο συναλλαγής κι εμπορευματοποιείται τότε και η ζωή απογυμνώνεται από νόημα.

Ενδεικτικά παραδείγματα για την προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου να εξοικονομήσει χρόνο στις διάφορες εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής.

αυτόματος τηλεφωνητής, χρονοδιακόπτες, περιορισμός της ανάπαυσης, του ύπνου, της ψυχαγωγίας, γενική βιασύνη, το καρνέ υποχρεώσεων, προσωπικός ηλεκτρονικός υπολογιστής, κατάχρηση της κινητής τηλεφωνίας, φαστ-φούντ, ταχύτατα μέσα συγκοινωνιών και επικοινωνιών.

Πώς επιδρά αυτή η προσπάθεια στην ψυχική του ισορροπία;

Δημιουργούν αγωνίες και εντάσεις, άγχη. Τον εξαναγκάζουν να νιώθει κυνηγημένος από το χρόνο, πολιορκημένος από

υποχρεώσεις. Εξοικονομώντας χρόνο για τις συνεχώς πολλαπλασιαζόμενες ανάγκες του, δεν βρίσκει ελεύθερο χρόνο για να επικοινωνήσει.

Δημιουργεί σχέσεις συμβατικές, επιφανειακές, εφήμερες.

Ο ψυχικός του κόσμος συμπιέζεται, δεν εκφράζεται.

Θέματα για παραγωγή λόγου

1. Σε άρθρο σας στη σχολική εφημερίδα να αναφερθείτε στα θετικά της λακωνικότητας τόσο στην γλωσσική έκφραση όσο και στον τρόπο ζωής του σύγχρονου ανθρώπου.
2. *Με αφορμή τη διδασκαλία της θεματικής ενότητας «Λακωνικότητα» ο καθηγητής του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας αναφερόμενος στους αρχαίους Σπαρτιάτες και στην αποφθεγματική φράση «Το λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν», σας επεσήμανε ότι οι αρχαίοι Έλληνες τη λακωνική φράση τη θεωρούσαν αρετή και τον άνθρωπο που εκφραζόταν λιτά και περιεκτικά, φιλόσοφο. Σε αποδεικτικό δοκίμιο, 400-500 λέξεων, να αναφερθείτε στα ευεργετικά αποτελέσματα της λακωνικότητας και στις επιπτώσεις της συντόμευσης του λόγου στην επικοινωνία*
3. Αν δέχεστε ότι η λακωνικότητα είναι αρετή και ότι το «λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν», προσπαθήστε να το υποστηρίξετε με τα κατάλληλα επιχειρήματα.

Πηγές

latistor.blogspot.g

<http://drolapi.blogspot.gr/20>

<http://www.schooltime.gr/>

<http://ekthesi.tumblr.com/>

<https://laventer.blogspot.gr>

<http://docplayer.gr/2>

<http://www.egnomi.gr/>

Διδακτικό Υλικό για τους Θεματικούς Κύκλους της Β' Λυκείου, Εκπαιδευτήρια Δούκα

Κριτήρια

1.

Ο άνθρωπος είναι έλλογο ον, προικισμένο με τον λόγο, που δεν είναι μόνο η λογική, αλλά και η δυνατότητα έκφρασης. Με τον λόγο εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του. Οι αρχαίοι με το «λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν» δήλωναν πως το να μιλά κάποιος σύντομα και περιεκτικά είναι φιλοσοφική στάση και άποψη ζωής. Το να μπορεί να εκφράζεται εύστοχα και απλά δηλώνει πνευματική καλλιέργεια, καλή γνώση της γλώσσας, αλλά και λιτότητα και ουσία, τόσο στον τρόπο σκέψης, όσο και στον τρόπο ζωής. [...]

Η λιτή και μεστή έκφραση διευκολύνει την επικοινωνία και γι' αυτό βελτιώνει την ποιότητα των ανθρώπινων σχέσεων. Προσδίδει βαρύτητα στα λόγια, τα κάνει μεστά σε περιεχόμενο, προάγει, επομένως, τη σκέψη, καθιστώντας την επικοινωνία πιο σαφή, ουσιαστική και ειλικρινή. Αντίθετα, ο εκτεταμένος και φλύαρος λόγος χρησιμοποιεί κυρίως εντυπωσιακά σχήματα λόγου και ρητορικές εκφράσεις. Τα πολλά λόγια κρύβουν παγίδες, ενώ η λακωνικότητα είναι ο καθαρός και δίχως δυσάρεστες εκπλήξεις και απατηλές υποσχέσεις λόγος. Άρα, ο ρόλος της είναι παιδευτικός. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, πως η σοφία ατόμων και λαών αποκρυσταλλώνεται σε επιγράμματα και ακόμη πως, ότι η μνήμη του ανθρώπου επιλεκτικά διαφυλάσσει, είναι πάντοτε εκφρασμένο λακωνικά.

Αντιθέτως, στην εποχή μας παρατηρείται το φαινόμενο της συντόμευσης και της τυποποίησης του λόγου, που περιορίζεται στα στοιχειώδη και συνθηματοποιείται. Συχνά υιοθετούνται κατά την ομιλία λιτές, απλοϊκές και τετριμμένες εκφράσεις και αρκτικόλεξα, το ύφος είναι πομπώδες και αμφισβητούμενο το περιεχόμενο, αφού οι ίδιες λέξεις χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν άστοχα πολλές σημασίες. Το έντονο άκουσμά τους οδηγεί στη συνθηματολογία, γίνονται «μόδα» ή, όπως συνηθίζεται να λέγεται, «σλόγκαν».

Οι παράγοντες που προκαλούν το φαινόμενο αυτό εντοπίζονται μέσα στην ίδια την κοινωνική πραγματικότητα και το πολιτιστικό της κλίμα, αφού η γλώσσα είναι απεικόνισή της. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι πολίτες είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε οικονομία στην επικοινωνία μας. Θέλουμε να πούμε πολλά σε λίγο χρόνο και να τα συγκεντρώσουμε σε μικρό χώρο. Αυτή η οικονομία χώρου και χρόνου είναι βασική σήμερα στην κοινωνία που διέρχεται κρίση σε όλους τους τομείς του πολιτισμού της. Κρίση στις σχέσεις των ανθρώπων, κρίση στην επικοινωνία, κρίση στις αξίες. Η συντόμευση της γλώσσας είναι, λοιπόν, δείγμα της κοινωνικής παρακμής.

Σε συνάφεια με την κοινωνική παρακμή, ο περιορισμός της γλώσσας σχετίζεται με τον χαρακτήρα του οπτικοακουστικού πολιτισμού μας. Οι απαιτήσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής στρέφουν στην (υπερ)απλούστευση, αποφεύγεται, ότι θεωρείται επίπονο ως προς την κατάκτησή του, αποφεύγεται, επομένως, και η αναζήτηση πνευματικής τροφής, που είναι αναμφίβολα μία κοπιαστική υπόθεση. Η εικόνα, συνοδευόμενη από τον ήχο, εισβάλλει παντού, πείθει χωρίς να ερεθίζει την ανάγκη για γλωσσική διατύπωση των μηνυμάτων. Πνεύμα, όμως, φτωχό σε γνώσεις και ιδέες συνεπάγεται φτωχή γλώσσα.

Η φτωχή και προκατασκευασμένη γλώσσα με τη σειρά της θέτει φραγμό στην επικοινωνία. Έτσι περιορίζει την πηγαία έκφραση και παγώνει το συναίσθημα. Συρρικνώνοντας τον λόγο, συντομεύουμε και τη σκέψη, περιορίζουμε τον στοχασμό στη ρηχότητα και στην επιφάνεια.

Κατά συνέπεια, η επικοινωνία γίνεται απρόσωπη, τυπική, επιδερμική, εξυπηρετώντας τις στοιχειώδεις ανάγκες και μόνο. Όταν, όμως, η γλώσσα γίνεται μέσο συναλλαγής και εμπορευματοποιείται, τότε και η ζωή απογυμνώνεται από κάθε περιεχόμενο και νόημα. Κάθε αφαίρεση στη γλώσσα είναι κέρδος, γιατί όσο λιγότερη ευχέρεια έχει κανείς να διαλέξει ανάμεσα σε λέξεις τόσο μικρότερος είναι και ο πειρασμός να σκεφθεί. Επομένως η γλωσσική ένδεια είναι ανασταλτικός παράγοντας σε ψυχοπνευματικές συναλλαγές. (Δημήτρης Χριστόπουλος)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις Μονάδες 25

B1. «Συρρικνώνοντας τον λόγο, συντομούμε και τη σκέψη.»: Σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων να

τεκμηριώσετε την άποψη Μονάδες 10

B2. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

απλά, διαφυλάσσει, συνάφεια, πηγαία, ένδεια.

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

έλλογο, μεστή, εκτεταμένος, συχνά, επίπονο. Μονάδες 5

B4. Ποιος είναι ο τρόπος ή οι τρόποι ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου;

(Η λιτή ...λακωνικά.) Μονάδες 6

B5. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τέταρτης παραγράφου; (Οι παράγοντες...παρακμής.)

Μονάδες 4

B6. Ποιος είναι ο τρόπος και τα μέσα πειθούς της τέταρτης παραγράφου;

(Οι παράγοντες...παρακμής Μονάδες 5

Γ' Παραγωγή λόγου: «Η λακωνικότητα δεν είναι απλώς η ικανότητα ορισμένων ανθρώπων να μιλούν και να γράφουν απλά, σύντομα και περιεκτικά ή ακόμα και αποφθεγματικά, αλλά είναι επιπλέον και μια ευρύτερη κοινωνική ανάγκη με πολλές εφαρμογές στον Τύπο, τη διαφήμιση, τις πολιτικές ανακοινώσεις ή ερωτήσεις των κομμάτων, τις τηλεπικοινωνίες και αλλού. Να γράψετε ένα άρθρο (500-600 λέξεων περίπου) που να αναφέρεστε στην αξία της λακωνικότητας της διάφορες μορφές της στον σύγχρονο κόσμο». Μονάδες 40

2.

Ο τρόπος με τον οποίο εκφράζεται γλωσσικά ένας άνθρωπος όχι μόνο επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται και επικοινωνεί, αλλά και τον επηρεάζει. Αυτό σημαίνει πως η γλώσσα δεν αποτελεί μόνο ένα εργαλείο σκέψης ή ένα όργανο της επικοινωνίας αλλά και ένα προσδιοριστικό παράγοντα της ποιότητας και της μιας και της άλλης.

Απ'τη διαπίστωση αυτή συνάγεται το συμπέρασμα πως η καταλληλότητα της γλωσσικής διατύπωσης καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την αποτελεσματικότητα της σκέψης και της επικοινωνίας: ο ασαφής, για παράδειγμα, λόγος δημιουργεί εμπόδια, ενώ ο σαφής τα αίρει. Ποια όμως διατύπωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κατάλληλη;

Για τους αρχαίους Έλληνες, η λακωνική ήταν η έκφραση που διακρίνεται για τη λιτή και επιγραμματική διατύπωση των σκέψεων. Τέτοια ήταν η γλώσσα των Λακώνων - απ'όπου και ο όρος - που ζώντας σκληροτράχηλα και ασκητικά συνήθιζαν να είναι εγκρατείς στο λόγο τους. Η εγκράτεια αυτή θεωρήθηκε και εξακολουθεί να θεωρείται ανώτερη γλωσσική αρετή.

Πρώτα απ'όλα για την απλότητα και τη σαφήνεια της. Η λακωνική έκφραση προτάσσει την ορθότητα έναντι της καλλιπέπειας, την ακρίβεια έναντι της επιτήδευσης και τη βραχυλογία έναντι της περριτολογίας. Με άλλα λόγια, υποτιμά τη μορφή της διατύπωσης έναντι του περιεχομένου της, προβάλλοντας την αρχή πως η λεκτική ένδυση μιας σκέψης πρέπει να αποβλέπει στην εύρεση και τη μετάδοση της αλήθειας και όχι στην απόκρυψη της και ή τον εντυπωσιασμό και την αισθητική ευχαρίστηση του δέκτη.

Συνάμα, η ενάργεια* της λακωνικής διατύπωσης είναι στοιχείο που εξασφαλίζει τη διαύγεια της πνευματικής και την αμεσότητα της επικοινωνιακής πράξης. Το πρώτο συμβαίνει, γιατί η επιδίωξη της σαφήνειας στην έκφραση μεταφράζεται σε επιδίωξη της σαφήνειας στη σκέψη και το δεύτερο γιατί η αξίωση της ευθύτητας στο λόγο ισοδυναμεί με αξίωση της ευθύτητας στην επικοινωνία.

Ωστόσο η λακωνικότητα δεν είναι κατ'ανάγκη αποδεικτικό πνευματικής ωριμότητας. Μπορεί μάλιστα να οφείλεται και σε λόγους πνευματικής ένδειας, όπως ο Καβάφης έδειξε στο «Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης» ή και εσωστρέφειας, οπότε και η επιφαινόμενη απλότητα της δεν είναι παρά απλοικότητα και οι αποφθεγματικές διατυπώσεις δεν περιέχουν τίποτα άλλο από κοινοτοπίες. Συνάμα, δεν είναι πάντα ικανή να ανταποκριθεί σε όλες τις επικοινωνιακές αλλαγές και να εξυπηρετήσει όλους τους επικοινωνιακούς σκοπούς. Για παράδειγμα, οι λεπτές συναισθηματικές αποχρώσεις και οι σύνθετες ιδέες, απόρροια ενός κόσμου πολυπλοκότερου από τον αρχαίο, δεν μπορούν να αποδοθούν με επάρκεια από την βραχυλογική έκφραση. Ομοίως, το έργο της διδασκαλίας, της κριτικής(κτλ.) υλοποιείται αποτελεσματικότερα με τον αναλυτικό και όχι τον λακωνικό λόγο.

Οι ενστάσεις αυτές δεν αποβλέπουν στην υποτίμηση της λακωνικότητας. Η συντομία και η λιτότητα συνιστούν πράγματι αρετές της έκφρασης, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούν και δεν πρέπει να αποτελέσουν τον κανόνα και το υπόδειγμά της. Και απ'τη διαπίστωση αυτή μπορούμε να εξάγουμε την απάντηση στο αρχικό ερώτημα: καμία διατύπωση δεν μπορεί να διεκδικήσει την απόλυτη καταλληλότητα σε όλες τις πνευματικές και επικοινωνιακές ανάγκες του ανθρώπου. Το είδος της πνευματικής λειτουργίας και οι συνθήκες της επικοινωνιακής περιστασης είναι, τελικά, που προσδιορίζουν την καταλληλότητα της, και όχι το πόσο προσεγγίζει ή αποκλίνει από ένα ορισμένο πρότυπο λόγου.

Λακωνικότητα και συντόμευση του λόγου επιμέλεια: Μαρία Κάππου

«Η λακωνική έκφραση», Π.Χατζημωυσιάδη – Μ.Αθανασίου, «Η Νεοελληνική Γλώσσα», εκδ.Μεταίχμιο

*ενάργεια:σαφήνεια, καθαρότητα λόγου

A. Να δοθεί η περίληψη του κειμένου(μέχρι 100 λέξεις)

25 Μονάδες

B. 1.Σύμφωνα με το κείμενο η λακωνική έκφραση αντικατροπτίζει τον τρόπο ζωής και τη βιοθεωρία των Αρχαίων Σπαρτιατών. Να αναπτύξετε μια παράγραφο με θεματική πρόταση «Η γλώσσα εκφράζει το πνεύμα του λαού»

10 Μονάδες

2. (α)Να βρείτε τα δομικά μέρη της 6ης παραγράφου.

5 Μονάδες

(β) Να δώσετε τους πλαγιότιτλους της 3ης και της 7ης παραγράφου.

5 Μονάδες

3.(α) παράγοντα, συνάγεται, εμπόδια, λιτή, σαφήνεια: Να γραφεί ένα συνώνυμο για κάθε λέξη.

5 Μονάδες

(β) εγκράτεια, ευχαρίστηση, ένδειας, συντομία, αποκλίνει: Να γραφεί ένα αντώνυμο για κάθε λέξη.

5 Μονάδες

Γ.Παραγωγή κειμένου

Ζούμε σε μια εποχή που, κατά κοινή ομολογία, επιφέρει κρίση στις διαπροσωπικές μας σχέσεις και τη συντόμευση του λόγου. Να αναφερθείτε στους λόγους, που κατά τη γνώμη σας, στενεύουν τα όρια της επικοινωνίας σήμερα, καθιστώντας το λόγο συντετμημένο, τυποποιημένο και συνθηματικό καθώς και στις βλαβερές συνέπειες που επιφέρει το φαινόμενο στη ψυχική ισορροπία του ανθρώπου. (600 λέξεις περίπου)

45 Μονάδες